

Poort naar Europa's verleden

In mei opent basiliek van Halle, een van onze oudste bedevaartsoorden, opnieuw de deuren

- ▶ Basiliek was twee jaar gesloten
- ▶ Twintig jaar restauratie achter de rug
- ▶ Kerkinterieur is nu stralend wit

Erik DE SMET

Marktdag in Halle. De Sint-Martinusbasiliek is vooralsnog gesloten voor restauratie, maar in een zijkapel branden mensen nog steeds een kaars bij het genadebeeld. Goed om weten: dat beeld is een kopie. Het origineel bevindt zich voor onderzoek in het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium in Brussel. Op 30 april komt Maria echter terug naar huis in Halle, waar haar beeltenis sinds 1267 wordt vereerd.

Vandaag houdt de kerkfabriek een bouwplaatsvergadering met de architect en de bouwleiders. Twee jaar lang bleef de basiliek gesloten voor de restauratie van het interieur. Vandaag leggen werklieden de laatste hand. Het houtwerk van de barokke biechtstoelen werd onder handen genomen, een deel van de vloer vervangen. De preekstoel lijkt gloednieuw. Een restauratrice laat een eeuwenoud altaarblad opnieuw blinken.

Het meest opmerkelijke aan de restauratie is dat de gereputeerde Balemse steen, kalkhoudende zandsteen waarmee het schip werd opgetrokken, er weer hagelwit uitziet. Dat wordt wenen, want de meeste Hallenaren meenden dat hun basiliek in grijze steen was gebouwd. Voor de reiniging zijn een soort van gommetjes gebruikt.

„Halle is hoe dan ook een van de oudste bedevaartsoorden van het land”, zegt Johan Vencken van de Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van Halle. „Die devotie is meer authentiek dan die in Scherpenheuvel, een creatie van de Contrareformatie. De kerk van Halle groeide spontaan uit die devotie en werd in vrij korte tijd gebouwd gedurende de veertiende eeuw. Talloze pelgrims kwamen toen de lielevrouw van Halle vereren, wat voldoende opbracht om de kerk snel te voltooiën. Nog altijd kun je merken hoezeer het gebouw gewrongen zit in de kleine stad.”

Tussen het bedevaartsoord en het Bourgondische hof groeide een innige band. Filips de Stoute, stamvader van het roemruchte vorstenhuis, overleed in 1404 pal tegenover de kerk, nadat hij er Maria om genezing was komen smeken. De hertog rust in zijn praalgraf in Dijon, maar zijn ingewanden werden bijgezet in de Sint-Martinus.

Befaamde zwarte madonna was oorspronkelijk bont

Een van de talrijke bezienswaardigheden in de basiliek is het graf van Joachim, het zoonje van de Franse koning Lodewijk XI, die als kroonprins bescherming was komen zoeken bij zijn vaders aartsvijand, de hertog van Bourgondië. Johan Vencken is dan ook trots op 'zijn' basiliek. „Deze kerk is de poort naar de Europese geschiedenis”, zegt hij. „Heel wat grote gebeurtenissen uit het verleden hebben een link met Halle.”

De cultus van de zwarte madonna werd in de loop der eeuwen overvleugeld door die in andere bedevaartsoorden. In de negentiende eeuw kreeg de devotie vers bloed door de romantiek met zijn fascinatie voor de middeleeuwen. Historische praalstoeten trokken door de stad. Tot diep in de twintigste eeuw vonden pelgrims uit Oost- en West-Vlaanderen en Wallonië de weg naar de Brabantse stad.

Begeleid door het gegil van boren en schuurmachines stappen we de aloude bedevaartweg rond het priesterkoor. Eerst passeren we de oorspronkelijke Mariakapel, waar op 30 april het genadebeeld kort zal vertoeven. Wie het middeleeuwse beeld van nabij wil bewonderen, krijgt dan de kans. Volgens de legende is de madonna van Halle zwart omdat ze tijdens het beleg in 1489 de afgevuurde kanonskogels met haar mantel opving, waardoor haar handen en gezicht zwart werden van het buskruit. Onderzoek toonde echter aan dat het beeld oorspronkelijk bont was beschilderd en het zwart het resultaat is van oxidatie.

Het parcours van de Hallepelgrim loopt onder Maria's troon achter het hoogaltaar, waar het beeld in mei opnieuw wordt geïnstalleerd. Ons oog valt op de gepolychromeerde beelden van paus Innocentius III, graaf Albrecht van Beieren en anderen. Een bezoek aan de basiliek van Halle is een reis door de tijd.

Op 1, 2 en 3 mei is de madonna te zien in haar oorspronkelijke kapel. In mei is de basiliek enkel tijdens de weekends geopend. Op 30 en 31 is er opendeurdag met rondleidingen. Op 14 juni gaat Hallenaar mgr. Albert Houssiau voor in de plechtige herinwijding.

Arbeiders leggen de laatste hand aan de restauratie van de basiliek van Halle. © Luc Gordts

STANDPUNT

Bert CLAERHOUT

Trieste actualiteit smoort elk lentegevoel in de kiem

„Eind vorige maand begon de klimatologische lente, maar de grauwe realiteit rondom ons smoort elk lentegevoel in de kiem. In eigen land wees het federale *Jaarboek armoede en sociale uitsluiting* nog maar eens op de schrijnende ongelijkheid in onze welvaartsstaat. Ook al behoren we tot de rijkste regio's ter wereld, het aantal armen vermindert er niet op. In 2013 leefde 15 procent van de Belgen onder de armoedegrens – in Vlaanderen 10 procent, in Wallonië 20 procent en in Brussel 33 procent. Dat betekent niet alleen dat we er niet in slagen de armoede terug te dringen, maar ook dat er – door de bevolkingsaan groei – in absolute cijfers almaar meer armen bijkomen. Verwijzen naar de aanhoudende economische crisis is volgens de auteurs van het armoederapport onterecht. Ze roepen de federale en de Vlaamse regering dan ook op de zwakken niet langer te treffen door besparingen in de sociale sector en de openbare dienstverlening.

Je hoeft geen cultuurpessimist te zijn om te erkennen dat het reilen en zeilen in de wereld zorgwekkend is

Achter elk cijfer in de krant schuilt een persoonlijk verhaal. Dat geldt niet alleen voor armoedestatistieken, maar ook voor de 150 slachtoffers van de tragedie met de Airbus van Germanwings in de Franse Alpen. Onbegrip over wat er zich in de cockpit heeft afgespeeld, maar vooral veel machteloosheid en verdriet om wie er niet meer is. Duitse tieners die in Barcelona de reis van hun leven hadden gemaakt en hun ouders vol enthousiasme wilden vertellen over hun belevenissen, over hun contacten met Spaanse leeftijdgenoten, over de *Sagrada Familia*. Zakenmannen, toevallige reizigers en gepensioneerde toeristen. Twee baby's ook die niet van het leven hebben kunnen proeven. De moeder van een van hen was Maria Radner, een mezzosopraan die in Europa van stad naar stad reisde om te zingen over liefde en hoop. Allen zaten op het verkeerde vliegtuig.

Op het verkeerde moment en op de verkeerde plaats waren ook de 41 Nigerianen die naar de stembus trokken om een nieuwe president te verkiezen. Ze kwamen om door aanslagen van de extremistische islamitische terreurgroep Boko Haram. Hetzelfde geldt voor de 22 slachtoffers van de terroristische aanslag in Tunis. En zo kunnen we nog een tijdje doorgaan. Je hoeft geen cultuurpessimist te zijn om te erkennen dat het reilen en zeilen in de wereld zorgwekkend is. De spanningen in Jemen en de inval aldaar van een internationale coalitie onder het commando van Saudi-Arabië, maken de situatie in het Midden-Oosten er nog explosiever op. Door de chaos, de 'broedermoorden' tussen soennieten en sjiïeten en het islamitische terrorisme weet niemand nog hoe het in het Midden-Oosten verder moet. Politicologen en experts zijn het er niettemin over eens dat er geen vrede kan komen als er geen begin wordt gemaakt van een toenadering tussen de twee grootmachten uit de regio, het soennitische Saudi-Arabië en het sjiïtische Iran. Wat nu gebeurt, is het tegenovergestelde.

Ondertussen blijft het lot van de christenen die in het Midden-Oosten zijn achtergebleven, precair. In de gebieden waar Islamitische Staat de macht heeft, zijn kerkgebouwen gesloopt en werden christenen gedwongen zich te bekeren of te vertrekken. Het lijkt erop dat Europese politici – eindelijk – de draagwijdte daarvan beseffen. Op initiatief van Laurent Fabius, de Franse minister van Buitenlandse Zaken, werd de kwestie van de religieuze en etnische minderheden in het Midden-Oosten anderhalve week geleden aan de Verenigde Naties voorgelegd. Dat er snel iets verandert, is niet vanzelfsprekend. De strijd tegen Islamitische Staat mist een politiek plan en een visie op lange termijn. „We hebben niets meer aan beloften van de internationale gemeenschap, alleen een buitenlandse troepenmacht kan ons van de uitroeiing redden”, stelde mgr. Petros Mouche, de Syrisch-katholieke aartsbisschop van Mosul die in ballingschap in Iraaks-Koerdistan leeft, vorige week tijdens een bezoek aan Parijs. De kans dat de Verenigde Naties daarin toestemmen, is zo goed als onbestaande.„